

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

467 ק"מ 090 ניוצ'מ'ק תשפ"א י"א אילון 467
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: סגולת הכנסת אורחים ביום ראש השנה

ונראה לתת טעם לשמחה שביום ראש השנה, כי יום ראש השנה הוא "יומא דצלותא", וכמו שכתב בספה"ק שפת אמת (תרמ"ח) וז"ל: ראש השנה הוא יום תפילה והשי"ת נתן לנו מצוות השופר להעלות בו התפילות, לכן יש תקיעה לפנייה ולאחריה, הוא כמו שבג' ראשונות כעבד שמסדר שבחו ואחרונות כמקבל פרס והולך ותרועה באמצע הוא בקשת צרכיו. עכ"ל.

ואומר הילקוט שמעוני (תהילים מזמור ק"ב רמז תתנ"ה): "פנה אל תפלת הערער", אמר רבי יצחק: כלפי דורות אמרו, שאין להם לא כהן ונביא ולא בית המקדש שיכפר אלא התפלה נשתיירה להם שהם מתפללים אותה בראש השנה וביום הכיפורים אל תבזה אותה מהם, הוי "ולא בזה את תפלתם". ע"כ.

נמצא כי כל מהות יום ראש השנה הוא יום של תפילה.

והנה, תנאי לקבלת התפילה הוא השמחה, כדברי הגמרא בברכות (לא): "תנו רבנן, אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך שמחה של מצוה". וכתב החתם סופר זי"ע בדרשותיו (ה"ב דף שני"ו) שהתפילה מועילה רק אם מתפלל מתוך

שמחה ולא מתוך שברון לב ועצבות, ולכן פנינה הכעיסה את חנה כדי שתתפלל בעצבות ולא תועיל תפילתה, ומשום כך חנה היתה מתפללת רק לאחר שאלקנה היה מפיסה.

לפיכך יש לומר, כי דין השמחה בראש השנה הוא מחמת שיום זה הוא "יומא דצלותא", ועל ידי השמחה תתקבל תפילתנו.

מעתה נבוא ונבאר את מעלת הכנסת אורחים ביום ראש השנה המועיל לקבלת התפילות של יום זה, כי הכנסת אורחים סגולתה להביא שמחה למארח, כמו שכתב בספר שמועות טובות (עמוד ו') וז"ל: והרה"צ ר' פנחס מקאריץ ז"ל אמר, כי "והיית אך שמח" בגימטריא שמונה מאות, וכמו כן הכנסת אורחים בגימטריא שמונה מאות, כי הכנסת אורחים תביא את האדם לידי שמחה ושמחה תביא את האדם לפרנסה. עכ"ל.

כתב בספר אלף המגן (סימן תקפ"ג סק"ד) בענין מעלת הכנסת אורחים ביום ראש השנה, שהמכניס אורחים ביום זה "כאילו כיוון כל כוונות האר"י הקדוש בתפילותיו".

וצריך להבין מה ענין הכנסת אורחים לתפילה?

ונראה לבאר, מצינו כי יש דין שמחה ביום ראש השנה, כמו שכתב השו"ע (סי' תקצ"ז) שאוכלים ושותים ושמים ואין מתענים בראש השנה וכמו שמסביר שם המשנה ברורה, דאף שהוא יום דין מ"מ מצוה של "ושמחת בחגיך" שייכת גם בראש השנה, כי גם הוא בכלל חג כדכתיב "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו".

וכן מדייקים בדברי הרמב"ם שסובר כי יש דין שמחה בראש השנה, שכתב (פ"ו מהלכות יו"ט הלכה י"ז), ששבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג ושאר ימים טובים וכו', חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לבב הוא ובניו ואשתו. ורואים מכך שהשתמש בלשון רבים וכתב "שאר ימים טובים" אע"פ שנשאר רק חג השבועות, מראה דסובר דגם ראש השנה נכלל בשאר ימים טובים. והאריך בזה בשו"ת שאגת אריה (סימן ק"ב).

וראיה לכך מביא החתם סופר (בהגהות לשו"ע סימן תקצ"ז) מלשון המשנה (ראש השנה כ"ט): "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת". ומדוע הוסיף התנא לומר "יום טוב" של ראש השנה? אלא הא קמשמע לן, שיש דין יום טוב לראש השנה ומחוייב במצות שמחה.

וכך כתב בספה"ק דעת משה (להרה"ק רבי משה מקוז'ניץ זי"ע לאלול ד"ה איתא בילקוט) וז"ל: הגם שהוא יום הדין, מ"מ נמשך ממנו קדושה וטהרה על כל השנה באשר שהוא ראשית וכללות השנה, והגם שהוא יום הדין מ"מ יום קדוש וטהור הוא ובודאי יש בו שמחה גם כן. וזכורני כד הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הרה"ק אאמ"ר בעמח"ס עבודת ישראל זי"ע, שבראש השנה היה שמח למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה? אמנם הוא הדבר אשר דיברנו, מחמת שהוא ראשית השנה יורד בו קדושה וטהרה וכל טוב לכל ימי השנה. עכ"ל.

מעשה יש לומר, כי כוונת ה"אלף למגן" שעל ידי הכנסת אורחים בראש השנה נחשב כאילו התפלל כל התפילות עם כוונת האר"י, היינו, שיועיל לו מאוד לקבלת התפילות, וזאת משום שהכנסת אורחים מביאה לידי שמחה שהיא תנאי לקבלת התפילות.

ועל פי זה אף יש לתת טעם חדש מדוע הכנסת אורחים מסוגל לפקידת עקרות, כמובא במדרש תנחומא (פרשת כי תצא סי' ב'): ויש מצוות שמתן שכרה בנין, כמו שרה שאירחה את האורחים, ושונמית על שקיבלה את אלישע. ע"כ.

וכ"כ רבינו בחיי בספרו כד הקמח (ערך אורחים) וז"ל: מצינו שמצוה הזאת של הכנסת אורחים, שהפרי שלה והשכר בעולם הזה הם הבנים, שכל הזהיר בה זוכה לבנים שכן מצינו באברהם אבינו וכו' וכן מצינו בשונמית וכו' ועל מידה זו שהיתה בשונמית היה שכרה אתה שזכתה לבן והיה הבן נביא והוא חבוק. עכ"ד.

וכן מסופר שפעם בא בעל התניא ז"ע אל רבו הרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע וביקש ממנו את ברכתו הקדושה לבן זכר. ענה לו המגיד: "במה יזכה נער – את אורחו" (תהילים ק"ט, ט"ו), דהיינו כיצד יזכה לנער, לבן – על ידי הכנסת אורחים.

וזאת על ידי שמצוה זו סגולתה להביא שמחה והשמחה מסוגלת לפקידת עקרות, וכמו שמסופר על הרה"ק רבי רפאל מבארשיד ז"ע שנזדמן פעם לעיר שהיתה גרה שם בתו של הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זצוק"ל ולא זכתה לבנים. ניגשה אליו וביקשה שיברכה בבנים. השיב לה רבי רפאל: השמחה היא סגולה לבנים.

כשסיפרה את הדבר לאביה השיב לה, שרבי רפאל למד זאת מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים, בתורה נאמר (וירא י"ח, י"ב) "ותצחק שרה" ולאחר מכן נולד יצחק. בנביאים נאמר (ישעיה נ"ד, א') "רני עקרה", ובכתובים נאמר (תהילים ק"ג, ט') "אם הבנים שמחה".

וכן כתב החיד"א בספרו ככר לאדן (דף רפח): וז"ל: אשה – אין האשה מתעברת לבעלה אלא אם כן תהיה שמחה, כי הצער לאשה מכווץ האם שלה ואינה יכולה לקבל ולד, כמו שכתבו חכמי הטבע. וסימנך: "אם הבנים שמחה". ועל כן יזהר האדם בכבוד אשתו שאם לא יכבדה תתעצב ודרך טבע שלא תתעבר. עיי"ש.

דבר מעניין כתב בספר החיים לאחיו של המהר"ל מפראג (פרנסה וכלכלה פ"א) וזה לשונו: וראוי לאדם לקרב שכניו ומיודעיו אפילו הם עשירים יכניסם לפעמים לביתו, כדי לכבדם וזהו מצוות הכנסת אורחים, שמנו חכמים ז"ל מכלל המצוות שהאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרה קיימת לו לעולם הבא. שהנותן אכסנאי לאורח הבא לא מקרי הכנסת אורחים, כי האורח מאליו הוא בא והוא לא הכניסו. ע"כ.

מסופר על האחים הקדושים הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזנסק ז"ע והרה"ק הרבי רבי זושא מאניפולי ז"ע שערכו במשך שנים רבות גלות.

יום אחד, מאוחר בערב, הגיעו האחים לעיירה לודמיר. משראו חלון מואר בבית גדול ונאה למראה, נקשו על הדלת וביקשו מקום ללון בלילה. "כאן זה לא בית מלון!", נשמעה תשובתו הכעושה של בעל הבית. "לקבצנים יש בית מחסה לעניים ליד בית הכנסת. אני בטוח שלא תתקשו למצוא שם מגורים".

הדלת הכבדה נטרקה בפניהם, ורבי אלימלך ורבי זושא המשיכו בדרכם. עד מהרה הגיעו לעוד בית מואר, שבעליו, סופר הסת"ם של העיר, קיבל את פניהם בברכה והעמיד לראשותם את צריפו הצנוע.

מספר שנים לאחר מכן, ביקרו שני האחים שוב בעיירה לודמיר. אבל הפעם הם היו אורחי הקהילה הרשמיים, שכן הקהילה ביקשה שהרבנים – שכעת שמש יצא למרחוק – יבואו לשבת לכבד את העיר בנוכחותם.

בקבלת הפנים שנערכה לכבודם ושכל תושבי העיר באו אליה, ניגש אליהם יהודי עשיר פנה אליהם ביראת כבוד ואמר: "כבוד הרבנים שליט"א! לפי החלטה מועצת העיר הוטל עלי לארח אתכם במהלך שהותכם. אין לרבנים מה לדאוג, דבר לא יחסר לכם בביתי המלא בכל טוב".

אולם האחים הקדושים נתנו הוראה כי הסוסים והעגלון ילכו לביתו של העשיר, ואילו הם מעדיפים לשכון בביתו של סורפ העיר.

העשיר התפלא, הרי ביתו מרווח הרבה יותר מאשר ביתו של הסופר, מדוע להם להעדיף את ביתו של הסופר על ביתו שלו.

הסביר לו האחים הקדושים: "כבודו אכן מארח אותנו, או לפחות את אותו חלק מאיתנו שאותו אתה משתוקק כל כך לארח. בפעם האחרונה שבה היינו כאן, אך בלי כרכרה, סוסים, עגלון וחבילות של בגדים מגוהצים, סילקת אותנו מפתח ביתך. לכן, ברור שלא אותנו אתה רוצה בביתך, אלא את העגלון שלנו, את הסוסים שלנו ואת מזוודותינו..."

מעשה היה ששהו תלמידים בבית רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל הציץ אחד מהם מהחלון ונדמה לו כי הרב מבריסק עולה במדרגות הבית. הזדרז והכריז: רבנו, הרב מבריסק עולה עתה לבית. מיד נחפז רבי איסר זלמן ולבש לכבוד האורח את מעיל השבת שלו ויצא במרוצה אל המדרגות בכדי להקביל פניו.

אלא שמיד התבררה הטעות היה זה אדם פשוט שבמראהו החיצוני דמה לרב מבריסק, אולם רבי איסר זלמן, לא פגה התלהבותו ויראת הכבוד שלבש, הוא הכניסו לביתו והושיבו בראש השולחן ושאל ממנו ברגשי הכנעה וכבוד במה אוכל לכבד את האורח החשוב? אולי ייטול ידיו לסעודה? ואם לאו באיזו שתייה נכבדך?

האורח נדהם ונבוך והתנצל בפני רבי איסר זלמן חלילה לו לרב לטרוח בשבילי, באתי רק לבקש מכתב המלצה. תכף ומיד בכל יראת הכבוד נטל רבי איסר זלמן גיליון נייר ועט וערך מכתב חם ונלהב למענו.

כשעזב היהודי את ביתו עמד ללוותו וירד עמו את כל מדרגות ביתו עד לרחוב. כשחזר תמהו בני ביתו ותלמידיו כל כך למה?

השיבם רבי איסר זלמן: באמת מצות הכנסת אורחים מצווה גדולה היא, מצוות כבוד אדם מישראל יקרה וחשובה עד למאוד עד שמן הצדק היה להתנהג כן בכל אדם מישראל שהוא בן מלכו של עולם ויהיה מי שיהיה, תלמיד חכם או אדם פשוט, וכדרך שכיבד אברהם אבינו את אורחיו המלאכים שנדמו לו כערביים, אלא מאי? בעוונותינו הרבים נעשו המצוות זולות בעינינו ובאנו לידי אפליה בין יהודי ליהודי. אולם עתה כי סובבה ההשגחה העליונה והתכוננתי לקבל פני גאון הדור ולחלק לו כבוד מלכים, האם כשהתבררה לי הטעות עליי לחדול מן הכוונה הטהורה לקיים מצוות הכנסת אורחים בכל ההידורים? האם עליי לצנן ולקטוע מצווה זו אך ורק משום שהאורח הנו אדם פשוט? זאת ועוד, מי יאמר שהוא באמת אדם פשוט, האם אנו יודעים להעריך אדם מישראל כפי הראוי?

נסיים בדברי קדשו של רבי אברהם חמויי בספרו בית דין (דף כה ע"ב) על מעלת הכנסת אורחים ביום ראש השנה: דע כי מה טוב ומה נעים שיבוא אורח בליל זה הביתה כי כמה מעלות טובות הם:

אחת, מחמת כי מזונותיו של אדם קצובים לו מתשרי ועד תשרי (ביצה fו). וכשרואים אורח בליל ראש השנה, קוצבים לו יותר, יען שהוא מכניס אורחים.

שנית, כיון שהיום יום הדין ובמאזניים שוקלים העוונות והזכויות ובזכות האורח יזכה שידונו אותו לכף זכות. ועוד על ידי הכנסת אורחים ניצול ממלאך המות ומגזירות רעות כנזכר בזה"ק (פרשת אמור דף קד:). בשעה שהקב"ה אוהב איזה אדם, שולח לו דורון, והוא אורח עני כדי שיזכה על ידו. וכשמכניסו וזוכה בו מושך על עצמו חוט של חסד מימין ונרשם על ראשו, וכאשר יש דין בעולם, המזיק יזהר וישמור את אותו אדם ולכן מקדים הקב"ה לאדם מצוה שיזכה בה, וכאשר רצה הקב"ה להביא דין על סדום, זיכה בתחילה לאברהם אבינו וישגר לו דורון והם המלאכים שבאו לסעוד אצלו ובזכות זה הציל את לוט מתוך ההפיכה. ע"כ.